

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. október 26.

VÍZÜGYI ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató a vizsgázók teljesítményének értékeléséhez

(az értékelő tanárok részére)

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatóak.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.

A tesztfeladatoknál csak az egyértelmű javítás fogadható el. Ha a vizsgázó a helyes válaszok számánál több választ jelölt meg, a többletválaszok számával a pontszámot csökkenteni kell. A feladatokra kapott pontszám nem lehet negatív.

Tesztjellegű feladatok

1. feladat**12 pont***Minden helyes válasz 2 pont.*

1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6
b	c	b	a	d	a

2. feladat**6 pont***Minden helyes válasz 2 pont.*

2.1	2.2	2.3
A	C	D

3. feladat**Sorolja fel a szűrők típusait az alábbi csoportosításnak megfelelően!***Minden helyes válasz 1 pont.***6 pont**

A szűrési sebesség
alapján lehet:

A) gyorszűrő

B) lassúzűrő

A szűrőanyag/felület
alapján lehet:

A) ráczzűrő

C) szövetsűrő

B) szítaszűrő

D) töltetes szűrő

A megoldások sorrendje tetszőleges.

4. feladat**Négyféle asszociáció****Írja a helyes válasz betűjelét az állítások után!****16 pont***Minden helyes válasz 2 pont.*

4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	4.6	4.7	4.8
A	B	B	D	B	D	A	C

Számolást igénylő és ábrafelismerési feladatok

- 5.) A Rába folyó két egymást követő, Ragyogóhíd és Vág elnevezésű vízmércéjének adatait látja. Olvassa le a vízállásokat, tekintse át a vízmércék adatait, és válaszoljon a kérdésekre!

10 pont

- A) Olvassa le a vízmércékről a vízállás értékét!

4 pont

Rába, Ragyogóhíd
2014.09.19. 15:00

Rába, Vág
2014.09.19. 15:00

Vízállás értéke Ragyogóhídnál: **258 cm**

Vízállás értéke Vágnál: **236 cm**

Vízállásértékekre 2-2 pont adható. Mértékegység nélkül vagy rossz mértékegységgel, de helyes számértékkel megadott vízállásértékekre 1-1 pont adható.

- B) Határozza meg a vízmércék alapadatai alapján, van-e árvízvédelmi készütség, és ha van, milyen fokozatú a vízmérce környezetében!

Vízfolyás név:	Rába
Szelvény:	73.4 fkm
Vízmérce név:	Ragyogóhíd
Vízmérce nullpont:	141.33 mBf
LKV:	-152 cm
LNV:	450 cm
I. készütségi szint:	150 cm
II. készütségi szint:	250 cm
III. készütségi szint:	300 cm
Védekezési szint:	Elrendelő vízmérce, nincs kész.
Utolsó mérés időpontja:	2014.09.19. 15:00
Vízállás:	
Vízhozam:	-
Vízhő:	-
Vízfolyás név:	Rába
Szelvény:	51 fkm
Vízmérce név:	Vág
Vízmérce nullpont:	124.34 mBf
LKV:	-125 cm
LNV:	456 cm
I. készütségi szint:	250 cm
II. készütségi szint:	300 cm
III. készütségi szint:	350 cm
Védekezési szint:	Elrendelő vízmérce, nincs kész.
Utolsó mérés időpontja:	2014.09.19. 15:00
Vízállás:	
Vízhozam:	-
Vízhő:	-

Forrás: <https://www.vizugy.hu/>

4 pont

Árvízvédelmi készütség és szintje Ragyogóhídnál: **II. készütségi szint**

Árvízvédelmi készütség és szintje Vágnál: **nincs készütség**

Helyes válaszonként 2-2 pont adható.

- C) Becsülje meg, hogy a vízmércék helyzete és a tapasztalt vízállásértékek alapján szeptember 20-ára hogyan változhat a vízállás Vágnál!

2 pont

A Rábán Ragyogóhídnál már árvízi készütség van, így várhatóan az árhullám Vág vízmérce mederszelvényébe is hamarosan megérkezik, azaz a vízállás emelkedése várható.

A válaszban dőlt betűvel szedett megfogalmazás már elégséges a pontszám megadásához.

6.) Határozza meg az alábbi csatornában mozgó víz jellemzőit a segédgrafikon és a folytonossági egyenlet segítségével! **10 pont**

- A) Kör keresztmetszetű vízvezető csatorna átmérője 0,8 m, benne a víz magassága 60 cm. Számítsa ki a mederteltséget!

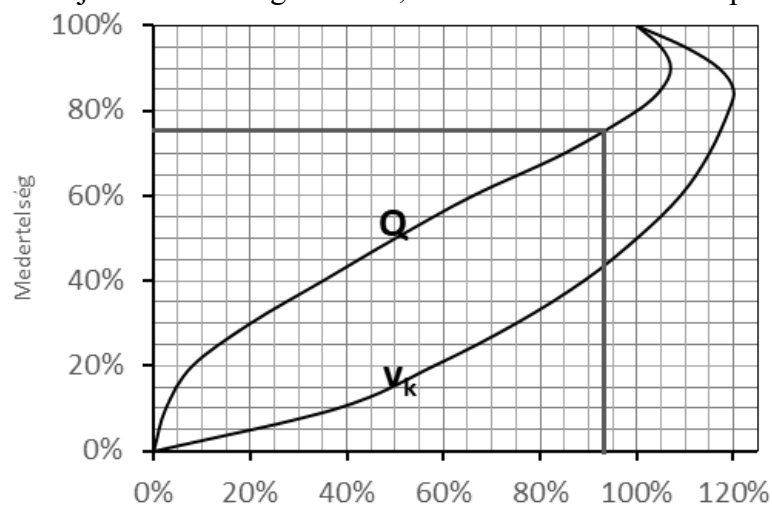
$$60 \text{ cm} = 0,6 \text{ m}$$

1 pont

$$\text{Mederteltség} = \frac{0,6 \text{ m}}{0,8 \text{ m}} \cdot 100 = 75\%$$

1 pont

- B) Határozza meg a csatornában szállított vízhozamot az alábbi grafikon felhasználásával, ha a csatorna teljes mederteltség esetén 0,22 m³/s víz vezetésére képes!

A csatornában adott mederteltségnél szállított vízhozam értéke:

75%-os mederteltségnél a vízhozam 93%-át szállítja a csatorna. A megoldásnál elfogadható a 90-95% közötti értékek bármelyike.

2 pont

$$Q_{\text{valós}} = 0,93 \cdot 0,22 \text{ m}^3/\text{s} = 0,2046 \text{ m}^3/\text{s}$$

Mértékegység nélküli megoldásért csak 1 pont adható.

2 pont

- C) Az előbbi csatorna lentebb egy méter átmérőjűre bővül. Számítsa ki, mekkora lesz a víz közepsebessége az egy méter átmérőjű csatornában, ha abban a vízszint éppen félig tölti ki a csatornát!

$$\text{A nedvesített keresztmetszet területe: } A = \frac{d^2 \cdot \pi}{8} = \frac{1^2 \cdot 3,14}{8} = 0,3925 \text{ m}^2$$

Mértékegység nélküli megoldásért csak 1 pont adható.

2 pont

$$\text{Közepsebesség értéke: } v_k = \frac{Q}{A} = \frac{0,2046 \text{ m}^3/\text{s}}{0,3925 \text{ m}^2} = 0,5213 \text{ m/s}$$

Mértékegység nélküli megoldásért csak 1 pont adható.

2 pont

7.) Olvassa el az alábbi szövegrészletet, és válaszoljon a kérdésekre! 9 pont

... Az új kút után felbuzdulva aztán sorra fűrták a közkifolyós kutakat, mígnem tízre szaporodott a számuk Szolnokon. (2005-ben tizenegyre a Szigligeti Színház oldalában lévő közkifolyóval, a „Czibulás Péter-kúttal” együtt.)

A Tisza Szálló és Gyógyfürdő oldalában elhelyezkedő kút ma a legmélyebb a megyeszékhelyen, hiszen majdnem egy kilométernyire, 948,0 méter mélyre fűrtak le érte, ami 819,7 és 915,4 méter közötti, felső-pannon korú homokrétegekből nyeri az 54 °C-os nátrium-hidrogénkarbonátos jellegű vizet. A savtúltengésben szenvedőkre van a legjobb hatással, mert a pH-ja 8,3-as értékű.

...

Ezután legközelebb 1989-ben készített a város új kutat, ennek helye pedig a Zagyva-parti Ispán körút volt. A kút a 680,0 és 699,1 méter közötti, felső-pannon korú homokrétegekből nyeri vizét, ezért a kitermelt víz hőfoka 46 °C, minősége pedig hasonlít a Tisza Szálló vizéhez, csak kicsit kevesebb benne az oldott anyag és a klorid.

...

Minden kút vize más ízű és szagú, hiszen minden az oldott anyagok mennyiségétől és milyenségétől függ. Elképzelhető, hogy valaki a Tisza Szállónál folyó vízre esküszik, mert az Eötvös térinek egyszer, mondjuk, záptojás szaga volt. És fordítva is így van, teljesen egyéntől és ízléstől függ, kinek melyik ízlik a leginkább.

kút neve	talpmélysége (m)	összes oldott anyag (mg/l)	keménység (nkf)	pH
Tisza Szálló	948,0	1460-1887	2,1-2,9	8,1-8,36
Eötvös tér	352,6	616-654	1,7-2,9	8,1-8,2
Széchenyi ltp.	350	652-672	1,6-2,5	7,99-8,13
Ispán krt.	720	1403-1491	1,3-2,1	8,03-8,15

Forrás: <https://www.szoljon.hu/jasz-nagykun-szolnok/kozelet-jasz-nagykun-szolnok/>

A cikkben bemutatott kutakból kifolyó felszín alatti víz rétegtani helyzete és jellemzői alapján egyszerre három felszín alatti víztípusba is besorolható.

Írja le, hogy a cikkben szereplő kút vizei milyen felszín alatti víztípusba sorolhatóak, és gyűjtse ki a cikkből ennek a bizonyítékait!

1. felszín alatti víztípus: rétegvíz
 Bizonyítéka: 819,7 és 915,4 méter közötti, felső-pannon korú
homokrétegekből vagy 680,0 és 699,1 méter közötti, felső-pannon korú
homokrétegekből vagy Eötvös térinek egyszer, mondjuk, záptojás szaga volt

A felszín alatti víztípus megnevezésére 2 pont, a bizonyíték kikeresésére 1 pont adható.

3 pont

2. felszín alatti víztípus: hévíz
 Bizonyítéka: 54 °C-os nátrium-hidrogénkarbonátos jellegű vizet
vagy víz hőfoka 46 °C

A felszín alatti víztípus megnevezésére 2 pont, a bizonyíték kikeresésére 1 pont adható.

3 pont

3. felszín alatti víztípus: ásványvíz
 Bizonyítéka: táblázatból kikeresett összes oldott anyag értékek vagy mindegyik víz oldott anyag értéke magasabb 500 mg/l-nél

*A felszín alatti víztípus megnevezésére 2 pont, a bizonyíték kikeresésére 1 pont adható.
 A víztípusok sorrendje tetszőleges.* 3 pont

8.) Töltse ki az alábbi táblázatot! Írja be a hiányzó helyekre az eszköz nevét és a mért időjárási elemet, illetve adja meg a mérőeszköznek vagy alkatrészének a betűjelét a táblázat alatt található felsorolás alapján! Példaként a párolgásmérő kád előre beírása került.

10 pont

Minden helyes válasz 1-1 pont.

Eszköz neve	Mért időjárási elem	Mérőeszköz vagy alkatrésze
<i>Párolgásmérő kád</i>	<i>vízfelszín párolgása</i>	<i>G)</i>
Liziméter	párologtatás vagy talaj és/vagy a növényzet párolgása	B)
Higrométer	páratartalom vagy relatív páratartalom	F)
Pszichrométer	páratartalom vagy relatív páratartalom	A)
Ombrométer	csapadék mennyisége	C)
Ombrográf	csapadék mennyisége (intenzitása is)	E)

- A) két hőmérő, az egyik higanyzsákja (alsó része) nedvesíthető
- B) talajréteggel borított vizet tartalmazó betonmedence
- C) gyűjtőedény
- D) fémlap 2 cm-es beosztással
- E) úszó, úszóhenger és szivornya
- F) zsírtalanított lószőr vagy hajszál fonat
- G) kör alakú, 0,6 méter átmérőjű, fehérre festett nyitott kád

9.) Olvassa el az alábbi rövid szövegrészeket, és írja alájuk, milyen víz- vagy szennyvízkezeléshez kapcsolódó eljárásról szólnak! 10 pont

Minden helyes válasz 2-2 pont.

A telepen található két, egyenként 4000 m³-es mezofil rothasztó toronyban a szennyvíziszapban levő, biológiai úton bontható szerves anyagokat, fehérjéket oxigén nélküli környezetben – anaerob – baktériumok bontják el, 36-38 °C-os üzemi hőmérsékleten, több mint 20 nap alatt. *Forrás: <https://www.szegedivizmu.hu/>*

Eljárás megnevezése: **rothasztás vagy biogáz-előállítás**

Minden természetes vízben találhatóak úgynevezett kolloid szemcsék, amelyek maguktól soha nem szállnak le a fenékre vagy a medencék-tartályok aljára, így csak vegyszerezés útján üleptíthetőek. *Forrás: <https://bdk.blog.hu/>*

Eljárás megnevezése: **derítés**

... feladata a szennyvíz-eleveniszap elegy fázisszétválasztása, ami 14 m új, illetve 18 m átmérőjű régi, 3 m átlagos mélységű medencékben történik meg.

Forrás: <https://www.bekesvaros.hu/download.fcgi/>

Eljárás megnevezése: **ülepítés**

Alkalmazott berendezés: **Dorr üleptítő**

A pelyhekké összeálló mikroorganizmusok a szerves szennyező anyagból oxigén segítségével részben széndioxidot, részben saját sejtanyagot állítanak elő.

Forrás: <https://www.pureaqua.hu/home>

Eljárás megnevezése: **eleveniszapos szennyvíztisztítás**

10.) Egy szennyvíziszap-rothasztó torony magassága 15 méter, átmérője 10,5 méter. Számítsa ki a rothasztó torony függőleges helyzetű oldalára ható eredő erő értékét, ha a torony kétharmadáig van a szennyvíziszap, aminek a sűrűsége 1015 kg/m³. Készítse el a rothasztó torony függőleges helyzetű oldalfalára az alakhelyes nyomásábrát!

11 pont

Szennyvíziszap magassága a toronyban: 10 m

1 pont

Hidrosztatikai nyomás: $p = \rho \cdot g \cdot h$

1 pont

Hidrosztatikai nyomás értéke: $p = 1015 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3} \cdot 9,81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot 10\text{m} = 99571,5 \text{ Pa}$

A nehézségi gyorsulásra a 10 m/s² érték is elfogadható.

Mértékegység nélkül a végeredményre pontszám nem adható.

2 pont

Eredő erő: $R = \frac{p \cdot h}{2}$

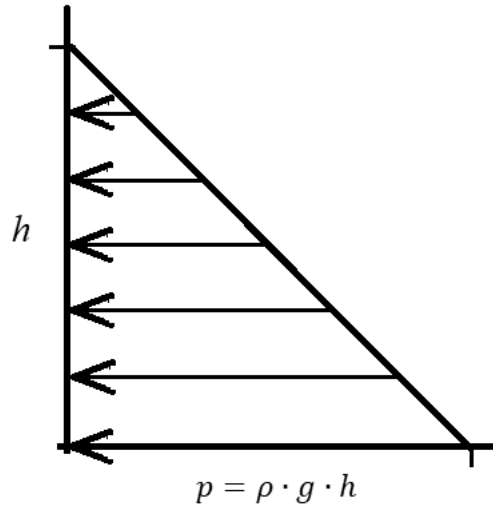
1 pont

Eredő erő értéke: $R = \frac{99571,5 \text{ Pa} \cdot 10 \text{ m}}{2} = 497857,5 \text{ N/m}$

Mértékegység nélkül a végeredményre pontszám nem adható.

2 pont

Nyomásábra:

- ordináta tengelynél a h , iszapmélység feltüntetve: 1 pont
- abszcissa tengelynél a hidrosztatikai nyomás feltüntetve: 1 pont
- a nyilak a nyomott felszínre merőlegesek: 1 pont
- a nyilak hossza megegyezik az adott ponton mérhető iszapvastagsággal: 1 pont